

Kształtowanie postaw etycznych i prospołecznych na przykładzie kierunku psychologia

Katarzyna Martowska
Zespół Ekspertów Bolońskich

Cele Procesu Bolońskiego a cele kształcenia akademickiego

- Jakie są?
- Czy coś je łączy?

Cele Procesu Bolońskiego

- ✓ Przygotowanie absolwentów do potrzeb rynku pracy - poprawa „zatrudnialności”
- ✓ Przygotowanie absolwentów do bycia aktywnym obywatelem w demokratycznym społeczeństwie
- ✓ Rozwój gospodarki opartej na wiedzy
- ✓ Rozwój poznawczy i osobowy uczących się

Cele kształcenia akademickiego

- ✓ Przekaz wiedzy i umiejętności
- ✓ Kształtowanie postaw przyszłych elit społecznych i profesjonalnych

KRK a POSTAWY

KRK zawiera „zestaw” efektów uczenia się
charakterystycznych dla każdego
kursu, modułu, stopnia kształcenia

Efekty uczenia się opisane są w trzech kategoriach:

1) wiedzy

2) umiejętności

3) postaw

- Co absolwent powinien wiedzieć?
- Co absolwent powinien potrafić?
- Jakie postawy powinien prezentować?

KRK a POSTAWY

Efekty uczenia się:

- 1) Wiedza - przekazać ją stosunkowo łatwo
- 2) Umiejętności - trenować je znacznie trudniej
- 3) **Postawy - kształtować jest bardzo trudno**
  - trudno je „badać” bezpośrednio
  - kształtowane zazwyczaj procentują z dużym odroczeniem, w konkretnych, życiowych sytuacjach, w rzeczywistym działaniu

Programy studiów oparte o efekty uczenia się

1. Określenie celu procesu kształcenia
2. Określenie efektów uczenia się
3. Przypisanie punktów ECTS do założonych efektów uczenia się

Cel → Efekty uczenia się → ECTS

Cel procesu kształcenia - postawy

1. Jakie postawy kształtować?
2. W jaki sposób kształtować postawy?
3. Jak sprawdzić czy pożądane postawy zostały ukształtowane?

Etos akademicki

✓ Zbiór wartości i zasad, który stanowi drogowskaz dla środowiska akademickiego

Zagrożenia dla etosu:

✓ Brak troski o dobro wspólne

✓ Komerccjalizacja nauki

✓ Przenoszenie złych wzorców z otoczenia społecznego

✓ Brak potępienia dla łamania norm etycznych

Kształtowanie postaw w relacji Mistrz-Uczeń

Poprzez:

- ✓ Wzorce
- ✓ Przekaz ustny, dyskusja
- ✓ Adekwatne wymagania
- ✓ Obserwację, aktywne słuchanie
i udzielanie informacji zwrotnych
- ✓ Motywowanie

Kształtowanie postaw poprzez wzorce

- ✓ Życzliwe i podmiotowe traktowanie studentów
- ✓ Punktualność i sumienność
- ✓ Rzetelne, uczciwe i odpowiedzialne przekazywanie wiedzy i sprawiedliwość ocen
- ✓ Przyznawanie się do popełnionych błędów i do nietrafności własnych pomysłów

Kształtowanie postaw poprzez wzorce

- ✓ Reagowanie na odstępstwa od etosu akademickiego, na łamanie zasad etycznych i dobrych obyczajów w nauce
- ✓ Włączanie do projektów badawczych prowadzonych przez nauczyciela akademickiego

Kształtowanie postaw poprzez przekaz ustny i stawianie wymagań

- ✓ Zachęcanie do refleksji nad aspektami etycznymi i wartościami uniwersalnymi
- ✓ Aranżowanie dyskusji dotyczącej dylematów etycznych w pracy psychologa
- ✓ Stawianie adekwatnych wymagań dotyczących etycznych aspektów np. przedstawianych przez studentów prac

Kształtowanie postaw poprzez przekaz ustny i stawianie wymagań

- ✓ Uczulanie studentów na etyczne aspekty prowadzenia badań i diagnoz (dotyczące dobrowolności udziału w badaniach, anonimowości, dostosowywania głębokości badań {np. wywiadów} do postawionych celów, zasad udzielania informacji zwrotnej)

Kształtowanie postaw poprzez przekaz ustny i stawianie wymagań

- ✓ Uczulanie studentów na:
  - konieczność ochrony narzędzi diagnostycznych (testów, kwestionariuszy)
  - konieczność ochrony praw autorskich (podręczników do testów, kwestionariuszy)

Kształtowanie postaw poprzez obserwację, aktywne słuchanie i udzielanie informacji zwrotnych

- ✓ Obserwacja postaw studentów w trakcie odbywania praktyk zawodowych (zwłaszcza w kontaktach z pacjentami)
- ✓ Uważne słuchanie relacji studentów z prowadzonych przez nich badań (zwłaszcza dzieci)
- ✓ Udzielanie informacji zwrotnych (konstruktywna krytyka zachowań)

Kształtowanie postaw poprzez motywowanie

- ✓ Inspirowanie do podejmowania bezinteresownego zaangażowania w działania społecznie użyteczne (np. praca w hospicjum, organizacja akcji społecznych na rzecz innych: na domy dziecka, samotnej matki, ofiary klęsk żywiołowych itp.)

Kształtowanie postaw - ewaluacja

- ✓ analiza prac studenckich pod kątem wypełnienia standardów etycznych (procedura badania, ochrona narzędzi psychologicznych)
- ✓ eseje dotyczące aspektów etycznych
- ✓ ocena postaw w trakcie praktyk studenckich
- ✓ badanie postaw

Badanie postaw - przykład

„Ocena postaw etycznych nauczycieli akademickich oraz studentów Akademii Medycznej w Gdańsku”

Artykuł z badań autorstwa: Marty Michowskiej,
Jacka Kaczmarka, Krystyny Basińskiej
i Marka Olejniczaka

Badanie postaw - przykład

Cel:

- ❖ Określenie postaw i wartości jakie powinny cechować nauczycieli akademickich
- ❖ Poznanie opinii studentów i nauczycieli na temat przejawianych w zachowaniu wartości i postaw u obu grup

Badanie postaw - przykład

Osoby badane:

- Studenci II, III i VI roku (N=694)
- Nauczyciele (N=702)

Miejsce:

Akademia Medyczna w Gdańsku

Czas badań:

2006-2008

Badanie postaw - przykład

Sposób realizacji:

I etap - określenie pożądanych postaw etycznych i wartości u obu badanych grup

II etap - oszacowanie stopnia obecności tychże postaw u studentów i nauczycieli akademickich

Badanie postaw - przykład

Metoda (I etap - określenie pożądanych postaw):

- Anonimowa ankieta zawierająca wybrane przez Autorów wartości i postawy
- Zadaniem osób badanych było przypisanie wyróżnionym wartościom/postawom punktów od 1 do 7 (od najistotniejsza do najmniej ważna) - studenci oceniali jakie postawy powinni posiadać nauczyciele, nauczyciele określali pożądane postawy u studentów

Badanie postaw - przykład

Metoda (II etap - ocena stopnia obecności postaw)

- Anonimowa ankieta zawierająca wybrane przez Autorów wartości i postawy
- Zadaniem osób badanych było uszeregowanie rzeczywistego występowania postaw przez przyznanie im punktów od 1 do 5 (od „nie zgadzam się” do „zgadzam się”) - studenci oceniali jakie postawy/cechy prezentują nauczyciele, nauczyciele określali postawy/cechy u studentów

Badanie postaw - wyniki etapu I

Najbardziej pożądane postawy/cechy u nauczycieli:

- Sprawiedliwość
- ✓ Sprawiedliwe ocenianie
- ✓ Rzetelne przygotowywanie zajęć
- Szanowanie godności osobistej
- Życzliwość
- Wysoka kultura bycia

Badanie postaw - wyniki etapu I

Najbardziej pożądane postawy/cechy u studentów:

- Odpowiedzialność
- Sumienność

Badanie postaw - wyniki etapu II

Ocena stopnia obecności postaw/cech u nauczycieli:

w ocenie studentów VI roku (punkty od 1 do 5):

- ❖ Szanowanie czasu i harmonogramu zajęć: 1,99
- ❖ Sprawiedliwość w ocenianiu wiedzy: 2,34
- ❖ Kultura bycia, dobre wychowanie: 2,44
- ❖ Życzliwość, cierpliwość: 2,48
- ❖ Szacunek dla godności osobistej i praw studenta:
2,53

Badanie postaw - wyniki etapu II

- ❖ Brak dyskryminacji w ocenianiu i dostępie do wiedzy: 2,53
- ❖ Dawanie dobrego przykładu właściwych postaw: 2,70
- ❖ Dbłość o wizerunek zawodu i uczelni: 2,88
- ❖ Przeciwdziałanie się oszustwom i plagiatom: 2,92

Badanie postaw - wyniki etapu II

- ❖ Wiarygodność: 3,13
- ❖ Kompetencja i rzetelne przygotowywanie zajęć:
3,26
- ❖ Przychylność dla dyskutujących: 3,34

Badanie postaw - wyniki etapu II

Ocena stopnia obecności postaw/cech u studentów:

w ocenie nauczycieli (punkty od 1 do 5):

- ❖ Poszanowanie czasu i punktualność: 2,85
- ❖ Sumienne i staranne wykonywanie obowiązków:
2,96
- ❖ Bezstronność i obiektywizm: 3,11
- ❖ Odpowiedzialność za słowa i czyny: 3,17
- ❖ Konstruktywna krytyka braków i niedoskonałości:
3,20

Badanie postaw - wyniki etapu II

Ocena stopnia obecności postaw/cech u studentów:

w ocenie nauczycieli (punkty od 1 do 5):

- ❖ Zainteresowanie i aktywność podczas zajęć: 3,26
- ❖ Dbłość o dobre imię studenta i uczelni: 3,38
- ❖ Kultura bycia, takt, uprzejmość: 3,46
- ❖ Życzliwość, gotowość do zrozumienia i pomocy:
3,73
- ❖ Respektowanie godności osobistej nauczyciela:
3,77
- ❖ Szanowanie cudzych poglądów i sądów: 3,83

Rola Władz Uczelni

- ✓ troska o dobrą kadre naukowo-dydaktyczną
- ✓ troska o możliwie bogaty zasób podręczników do testów, kluczy w uczelnianej bibliotece
- ✓ troska o przestrzeganie standardów etycznych wśród nauczycieli akademickich (dotycząca m.in. należytej ochrony narzędzi psychologicznych)
- ✓ zapewnienie studentom praktyk w renomowanych ośrodkach psychologicznych

Źródła

- Matczak, A. (2003). Zarys psychologii rozwoju. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak
- Michowska, M., Kaczmarek, J., Basińska, K., Olejniczak, M. (2008). Ocena postaw etycznych nauczycieli akademickich oraz studentów Akademii Medycznej w Gdańsku. Dostęp on-line
http://www.annales.gumed.edu.pl/attachment/attachment/5459/05an38_Michowska.pdf
- Kloc. K., Chmielecka, E. (red.), (2004). Dobre obyczaje w kształceniu akademickim. Materiały z ogólnopolskiej konferencji zorganizowanej w dniach 20-21 maja 2004 roku w Akademii Ekonomicznej w Krakowie

Dziękuję za uwagę

Kontakt: k.martowska@uksw.edu.pl